

Elżbieta Wiśniewska, Obywatelska, nr 220, 5-18.06.2020 r.

Noam Chomsky jest jednym z najbardziej szanowanych intelektualistów na świecie. Ten amerykański myśliciel został uznany przez New York Timesa za najważniejszego w czasach nowoczesnych. Jednym z jego głównych dzieł było przeanalizowanie strategii manipulacji masowej we współczesnym świecie.

Jego refleksje na ten temat są głębokie i złożone. Jednak dla celów dydaktycznych streścił je w prostych i przystępnych dla wszystkich zasadach.

Odwrócenie uwagi

Według Chomsky'ego najczęściej powtarzającą się manipulacją jest odwrócenie uwagi. Polega to na kierowaniu uwagi społeczeństwa na tematy nieistotne lub banalne.

W ten sposób umysły ludzi są ciągle zajęte.

Aby odciągnąć uwagę ludzi, zasypuje się ich informacjami. Nadaje się, na przykład, przesadne znaczenie wydarzeniom sportowym. Również programom rozrywkowym, informacyjnym itp. To sprawia, że ludzie tracą z pola widzenia prawdziwe problemy.

Problem - reakcja - rozwiązanie

Czasami władza celowo przestaje zajmować się pewnymi problemami lub robi to w niedostateczny sposób. Daje do zrozumienia obywatelom, że problem wymaga zewnętrznego

rozwiązania. I władza sama proponuje rozwiązanie. Ta strategia masowej manipulacji pozwala podejmować decyzje, które nie przypadną obywatelom do gustu. Na przykład, aby sprywatyzować spółkę publiczną, celowo pogarsza się jakość jej usług. Ostatecznie uzasadnia to sprzedaż spółki.

Stopniowanie zmian

Jest to kolejna ze strategii manipulacji ułatwiająca wprowadzenie środków których w normalnej sytuacji ludzie by nie akceptowali. Polega na ich stopniowym stosowaniu, w taki sposób, aby były praktycznie niedostrzegalne.

Tak stało się na przykład z ograniczeniem praw pracowników. W różnych społeczeństwach wdrożono środki lub formy pracy tak, że pracownik uznaje podstawowe zabezpieczenia społeczne za coś normalnego.

Odwlekanie zmian

Strategia ta polega na tym, by obywatele byli przekonani, że wprowadzono środki, które na dzień dzisiejszy mogą być szkodliwe, ale w przyszłości mogą przynieść wielkie korzyści całemu społeczeństwu i jednostkom. Celem jest, aby ludzie przyzwyczaili się do tego środka i nie odrzucili go, myśląc o rzekomym dobru, które przyniesie jutro. Zaczyna działać efekt „normalizacji”, a ludzie nie protestują z powodu braku obiecanych korzyści.

Traktowanie społeczeństwa jak małego dziecka

Wiele przekazów telewizyjnych skierowanych do opinii publicznej, zwłaszcza reklam, zwraca się do widzów, jakby byli dziećmi. Używa się gestów i słów protekcyjnych i nasyconych naiwnością.

Celem jest pokonanie oporu ludzi. Jest to jedna ze strategii masowej manipulacji, która ma na celu zneutralizowanie krytycznego nastawienia. Politycy również stosują te taktyki, czasami pokazując siebie samego w roli ojca.

Uciekanie się do emocji

Wiadomości, które zostały zaprojektowane przez obóz władzy, nie mają celu refleksji ludzi. Ich

głównym celem jest generowanie emocji i docieranie do nieświadomości jednostek. Stąd też wiele z tych wiadomości jest przepełnionych emocjami. Celem tego jest stworzenie pewnego rodzaju „zwarcia” w najbardziej racjonalnym obszarze mózgu. Dzięki emocjom uchwycona zostaje jedynie ogólna treść wiadomości, a nie jej określone elementy. W ten sposób zdolność krytyczna zostaje zneutralizowana.

Utrzymywanie społeczeństwa w ignorancji

Utrzymywanie ludzi w ignorancji jest jednym z celów władzy. Ignorancja oznacza pozbawienia ludzi narzędzi do samodzielnego analizowania rzeczywistości. Przekazuje się anegdotyczne dane, ale bez tłumaczenia wewnętrznych struktur faktów. Utrzymywanie w ignorancji oznacza również, że nie kładzie się nacisku na edukację. Dąży się do ciekawości zdobywania wiedzy, pomniejsza wartość inteligencji.

Promowanie społeczeństwa przeciętnego

Większość mód i trendów nie powstaje spontanicznie. Prawie zawsze są promowane przez władzę, która tworzy gusta, zainteresowania i opinie. Media zazwyczaj promują pewne tendencje, większość z nich skupiających się wokół głupich, płytkich, a nawet śmiesznych stylów życia. Przekonują ludzi, że zachowywanie się w ten sposób jest „cool”.

Wzmocnienie poczucia winy

Inną strategią masowej manipulacji jest przekonanie ludzi, że oni i tylko oni są sprawcami swoich problemów. Każda negatywna rzecz, która im się przydarza, zależy tylko od nich. W ten sposób przekonuje się ich, że otoczenie jest doskonałe, a jeśli wystąpi problem jest to odpowiedzialność jedynie jednostki. Dlatego ludzie próbują dopasować się do swojego otoczenia i czują się winni jeśli nie uda im się tego osiągnąć. Wypierają oburzenie stanem rzeczy, a zamiast tego odczuwają permanentne poczucie winy.

Opracował: Janusz Baranowski - Tatar Polski, twórca Solidarności, potomek Powstańców Styczniowych, Legionistów, Generałów, Harcerzy, Szarych Szeregów, Żołnierzy Wyklętych